

Bydgoszcz, 3 kwietnia 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.13.2019.RK/JDa/AJ

**Pani
Izabela Matuszak
Kierownik
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
ul. Miła 11
88-160 Janikowo**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Miła 11, 88-160 Janikowo (zwanym dalej MGOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 18, 19 marca 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

na podstawie Upoważnienia Nr 151/2019 z dnia 8 marca 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Izabeli Matuszak – Kierownika MGOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Janikowo ww. zadanie realizuje MGOPS.

MGOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 15 lutego 2019 r. przyjętego Uchwałą Nr V/24/2019 Rady Miejskiej w Janikowie. W dokumencie uwzględniono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 5 marca 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 1/2018. Dokument uwzględnił stanowisko asystenta rodziny w strukturze organizacyjnej Ośrodka oraz wyszczególnił zadania przypisane ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Janikowo Upoważnieniem nr 101/2012 z dnia 31 grudnia 2012 r., upoważnił p. Izabelę Matuszak do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizowała do końca 2018 r. 3-letni gminny program wspierania rodziny na lata 2016-2018, przyjęty Uchwałą Nr XV/119/2016 z dnia 29 kwietnia 2016 r.

Celem głównym programu było tworzenie warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez realizowanie skoordynowanej polityki społecznej na rzecz wzmocnienia rodziny, przez wyspecjalizowane instytucje samorządu lokalnego. W programie zawarto diagnozę środowiska lokalnego, która uwzględniała dane statystyczne oraz główne problemy mieszkańców Gminy.

Kierownik MGOPS przekazała informację, iż program na lata 2019-2021 jest w trakcie opracowywania.

W okresie objętym kontrolą Kierownik MGOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdanie za rok 2017 i 2018 zostało przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Kierownik MGOPS złożyła w tym zakresie stosowne wyjaśnienia.

W okresie objętym kontrolą MGOPS zatrudniał dwóch asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 30 września 2017 r. (od 5 kwietnia 2016 r. do 8 lipca 2017 r. nieobecna z tytułu ciąży i urodzenia dziecka),
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 października 2017 r. do chwili obecnej (od 5 kwietnia 2016 r. do 8 lipca 2017 r. umowa na zastępstwo).

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 12 rodzin, w trzy przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 15 rodzin, w tym trzy przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 11 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

Zakres czynności obecnie zatrudnionego asystenta p. XX uwzględnia wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast u asystenta p. XX nie uwzględniono wszystkich zadań, wynikających z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Janikowo tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą asystent p. XX w związku z przebywaniem na urlopie macierzyńskim nie uczestniczyła w szkoleniach. Natomiast asystent p. XX podnosiła swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Z rodziną zawsze podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: wnioski o przydzielenie asystenta rodziny, wnioski o monitoring asystenta rodziny, zgodę na podjęcie współpracy z asystentem, zgodę na współpracę w formie monitoringu funkcjonowania rodziny, kartę informacyjną dotyczącą rodziny, ocenę sytuacji rodziny, okresową ocenę sytuacji rodziny wraz ze sprawozdaniem, (było ono sporządzane do połowy 2018 r.), kartę pracy asystenta rodziny, rejestr wydanych opinii na potrzeby innych instytucji. Ponadto asystenci prowadzali harmonogram czasu pracy i zeszyt wyjść oraz sporządzali notatki służbowe z wizytacji w środowisku lub protokoły z rozmowy.

Asystenci dokonywali okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, co jest zgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Należy jednak podkreślić, iż obliczanie terminu sporządzenia pierwszej okresowej oceny sytuacji rodziny liczony był od momentu opracowania planu pracy.

Okresowa ocena sytuacji rodziny jest dokumentem odnoszącym się do działań od początku współpracy, z uwagi na podejmowane wsparcie. Pouczono, iż podpisana zgoda jest obowiązująca w obliczaniu okresowej oceny sytuacji rodziny.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

Plany pracy opracowywane były wspólnie z rodziną, po dokonaniu oceny sytuacji rodziny. Dokument podpisywany był przez członków rodziny, pracownika socjalnego i asystenta. Plany pracy zawierały przewidywane efekty oraz uwzględniały terminy realizacji działań, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystenci rodziny prowadzili monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy. Pracownik socjalny występuje z wnioskiem o monitoring asystenta rodziny do Kierownika Ośrodka. Dokument podpisywany jest przez pracownika socjalnego, asystenta oraz dorosłych członków rodziny. Monitoring prowadzony jest przez okres od 2-6 miesięcy i jest dokumentowany w formie notatek służbowych. Po zakończeniu monitoringu zostaje sporządzona ocena końcowa. Pomimo zakończonej współpracy rodzina jest objęta wsparciem pracownika socjalnego.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i pracownikiem socjalnym, w momencie sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny. Jak dotąd zakończono współpracę z rodziną z powodu osiągnięcia celów określonych w planie pracy lub zmiany miejsca zamieszkania rodziny.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników MGOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: oświatą, służbą zdrowia, psychologami, kuratorami, dzielnicowymi

oraz środowiskiem lokalnym. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje działania interwencyjne i zaradcze.

W zakresie prowadzonego monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.

W jednej rodzinie S.K. objętej pomocą asystenta rodziny, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, policja, pedagog. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia, w tym założono „Niebieską Kartę”, objęto wsparciem dzieci przez pedagoga szkolnego, monitorowano sytuację rodziny przez pracownika socjalnego i dzielnicowego. Z uwagi na fakt, że ofiara przemocy wraz z dziećmi zmieniła miejsce zamieszkania asystent zakończył współpracę z rodziną. Ośrodek poinformował pracownika socjalnego z obecnego miejsca pobytu klientki o potrzebie dalszego wsparcia rodziny.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Janikowo funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Statut Ośrodka uwzględniający w strukturze placówkę wsparcia dziennego w formie świetlicy został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Nr V/24/2019 z dnia 15 lutego 2019 r. Do dnia uchwalenia statutu placówka wsparcia dziennego nie była wykazywana w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny.

Placówka jest prowadzona w formie opiekuńczej dla dzieci w wieku 7-16 lat zaniedbanych wychowawczo, pochodzących z grup ryzyka, mających problemy z nauką, zachowaniem. Świetlica udziela pomocy dydaktycznej, rozwija zainteresowania, uzdolnienia i umiejętności dzieci poprzez indywidualizowanie oddziaływań wychowawczych, wyrównuje opóźnienia rozwojowe i szkolne, rozwija samodzielność, wspiera rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, dba o zachowanie zdrowia, kształtowanie nawyków higieny i czystości oraz współpracuje z innymi instytucjami.

W gminie działa także Biblioteka Gminna oraz Dom Kultury. MGOPS corocznie organizuje, finansowane przez Profilaktykę Uzależnień kolonie dla dzieci z rodzin zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych. Boiska sportowe Orlik służą również rozwijaniu i utrwalaniu zamiłowań i umiejętności sportowych.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Janikowo zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, psychiatrycznego pedagogicznego, prawnego). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzielił Kierownik MGOPS.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Janikowo nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Nie przeprowadzono również żadnej kampanii informującej środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 39 666,67 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 112 032,51 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 10 348,37 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny nie współpracował z żadną rodziną, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w związku z tym nie opracowywał planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej ani nie uczestniczył w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, z uwagi na brak takich rodzin.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 17 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 11 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 29 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 16 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie.

W związku z powyższym nie wydano zaleceń pokontrolnych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)